

Proletärenjournalist inför rätta

– rättsskandal när svenska justitedepartementet hjälper domstol i Turkiet

En turkisk domstol har beslutat att en svensk domstol ska inleda förhör med Proletärenjournalisten Patrik Paulov och Rebels Maria Pehrson. Brottsrubriceringen är deltagande i en olaglig demonstration i Istanbul. Ett brott som kan ge upp till tre års fängelse enligt turkisk lag.

Med stöd av en lag om internationell rättshjälp har justitedepartementet sagt ja till att hjälpa Turkiet med förhör och gett Göteborgs Tingsrätt i uppgift att förhöra de båda – utan att kolla fakta om vad som egentligen hände. Om det verkställs är detta en svensk rättsskandal av stora mått.

Bakgrunden är den reportageresa som de båda gjorde till Turkiet i juni 2001. Resan syftade till att möta och intervjua människor engagerade i kampen för mänskliga rättigheter mot den fascistiska förtryckarregimen för att sedan skriva i Proletären och RKU:s tidning Rebell.

Efter mindre än ett dygn i landet greps de av turkisk polis, hölls i förvar i tre dygn för att sedan utvisas. Den turkiska säkerhetspolisen hävdade att de båda deltagit i en olaglig demonstration. EU-kandidatlandet Turkiets polis grep de båda i syfte att tysta en för landet obekvämlig rapportering.

Utsattes för hot

Den behandling de fick utstå av de turkiska myndigheterna bröt dessutom mot all rättspraxis: de fick inte möjlighet att kontakta en advokat och de hölls i förvar i tre dygn, varav två i utlänningspolisens överfulla celler, för att sedan utvisas från landet.

Patrik Paulov berättar att den turkiska polisen under förhören uttryckte beundran över att den svenska polisen skjutit mot demonstranter och förklarat för dem att Turkiet inte är Europa, att landet har sina egna lagar och regler. Patrik Paulov berättar:

– Under förhören så satte de oss i olika rum. Samtidigt pågick för-

hör med en annan man i ett tredje rum. Han misshandlades för att skrämja mig och Maria. Jag hotades med knuten näve av en skrikande polisman vid ett tillfälle.

Efter ett knappt dygn i polisförvar förklarade en åklagare för dem att de var fria. Men de släpptes inte utan sattes i varsin cell i ett turkiskt fängelse där upp till 50 personer bodde på 35-40 kvadratmeter.

– Villkoren i fängelset var människovridiga, det var inget häkte, flera våra medfångare hade suttit där i över en månad. Vi tvingades sitta inspärrade där i två dygn, säger Maria Pehrson.

Den turkiska staten lyckades under den tid som gick från gripandet till utvisningen med konststycket att bryta mot de flesta juridiska och människorättsliga konventioner som finns.

Protest från UD

I det diplomatiska efterspelet till händelsen kallade det svenska utrikesdepartementet den turkiska statens agerande för "oacceptabelt" samt ett "ingrepp i pressfriheten". Det är hårda ord på diplomatspråket.

Att en turkisk domstol nu har fräckheten att begära förhör i Sverige – med svenskar som den tidigare har hindrat från att utföra journalistiskt arbete genom utvisning – borde ha fått det svenska justitedepartementet att gå i takt. En sådan begäran från ett land vars rättssystem ibland beskrivs som medeltida borde ha avvisats omedelbart.

Men istället säger de ja till den turkiska domstolens begäran och ger tingsrätten i Göteborg i uppdrag att förhöra de anklagade. Uppenbarligen så har de inte kunskap om att det svenska utrikesdepartementet tidigare agerat i frågan.

Men även när Proletären upplyser justitedepartementet om detta, och när de får UD:s papper på bordet, väljer de ändå att inte ompröva sitt beslut, utan skickar bara kopior till Göteborgs Tingsrätt.

Det är en rättslig och demokratisk skandal av stora mått att det svenska justitedepartementet valt att säga ja till att hjälpa Turkiet att förhöra för dem obehagliga journalister. Beslutet att hjälpa den turkiska domstolen var dessutom ett aktivt ställningstagande. Alltså inget som skedde med någon form av automatik.

Proletärens Patrik Paulov och Rebels Maria Pehrson greps, fängslade och utvisades från Turkiet under en reportageresa för två år sedan. Svenska utrikesdepartementet klassade händelsen som ett ingrepp i pressfriheten. Trots detta har det svenska justitedepartementet beslutat att bistå en turkisk domstol i Istanbul, som inlett ett brottmål mot Patrik Paulov och Maria Pehrson baserat på falska anklagelser.

Förfrågan från Turkiet behandlades och departementet hade kunnat avslå den. I Lag (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål står i 2 kapitlet, paragraf 14 följande:

"En ansökan om rättslig hjälp skall avslås om ett bifall till ansökan skulle ... strida mot allmänna svenska rättsprinciper..."

Justitedepartementet valde alltså att tolka Turkiets agerande, det vill säga gripandet och utvisningen, som förenliga med "allmänna svenska rättsprinciper". Även efter att ha fått se Utrikesdepartementets uppgifter om händelsen så höll de fast vid den uppfattningen.

Det svenska justitedepartementet valde och väljer att se och behandla Turkiet som en rättstat. Det är anmärkningsvärt. Gripandet och utvisningen av Patrik Paulov och Maria Pehrson samt det inledda brottmålet i Turkiet faller i högsta grad under ovanstående paragraf. En bråkdel av det rikliga

faktamaterial som finns vad gäller detta fall och övriga turkiska rättsövergrepp borde vara tillräckliga skäl för ett avslag.

Grova övergrepp

Turkiet är ökänt för sina grova brott mot de mänskliga rättigheterna och kan inte på något sätt ses som en rättsstat. Oavsett om det turkiska parlamentet antagit lagar om demokratisering så har i verkligheten ingen genomgripande förändring skett.

I februari 2003 presenterade Amnesty en rapport i vilken det tydligt framgick att den rättsliga situationen är mycket allvarlig i landet. Turkiet inte har bättrat sig vad gäller anklagelsepunkter som tortyr, misshandel och våldtäkter av intagna. Amnesty skriver att "de reformer som hittills genomförts har ännu inte förbättrat situationen". Äsidosättandet av FN:s tortyrkonvention är en av de allvarligaste punkterna i den kritik

som Amnesty riktar mot Turkiet.

Vad chefen för justitedepartementet, justitieminister Thomas Bodström, kunde och borde ha gjort är att direkt avslå Turkiets begäran eftersom fallet strider mot allmänna svenska rättsprinciper. Nu ligger ärendet hos Göteborgs tingsrätt, och de borde se det orimliga i Turkiets begäran om att bistå landet med bevisupptagning. De har då en skyldighet att i enlighet med paragraf 15 i lagen omedelbart överlämna ärendet till regeringen för avslag.

Allt annat vore en rättslig och demokratisk skandal av stora mått.

MARTIN SCHIBBYE

■ Proletären har under veckan försökt få större klarhet i fallet. Men de flesta frågetecknen kvarstår. Vi vet inte på vilken nivå frågan ligger i Turkiet. Den turkiska säkerhetspolisen kan ha haft ögonen på Patrik Paulovs artiklar om situationen i Turkiet under en lång tid. Men ingen kan svara på hur den turkiska staten tänker gå vidare med detta. Även justitedepartementet erkänner att de inte vet vad som kan komma att bli Turkiets nästa krav.

Vad sker om de efter förhören dömer de både till böter alternativt fängelse? Vad händer om de återvänder till Turkiet eller till ett land med utlämningsavtal med Turkiet? Hur långt har processen gått med att acceptera Turkiet som ett "demokratiskt" land? Är de svenska myndigheternas agerande ett tecken på en sådan utveckling?

Vi återkommer i frågan.

Drastiska besparingar för utbildningsnämnden i Lund

I Lunds kommun beslutade man nyligen att införa gratis skolluncher i höst men redan nästa läsår kan avgiften vara tillbaka när kommunen ska spara in 14 miljoner kronor i utbildningsnämnden.

Även gymnasieskolan och vuxenutbildningen drabbas av besparingarna.

Lunds kommun har beslutat att man ska spara in drygt 14 miljoner kronor i utbildningsnämnden. För att klara sparkravet kom-

mer man bland annat att återinföra måltidsavgiften för kommunens gymnasister. Det är knappt ett år sedan kommunfullmäktige beslutade att slopa avgifterna och redan till nästa höst är de tillbaka, och inte nog med det, de kommer att höjas från 375 kronor till 500 kronor.

I Lund har samtliga förvaltningar fått i uppdrag att spara in två procent av sin nuvarande budget. Förutom att man återinför avgiften för skolmåltiderna så ska man lägga sparförslag på gymnasieskolorna och man avser också att lägga ner 175 utbildningsplatser på den kommunala vuxenutbildningen. Därutöver tänker man lägga ner så kalla-

de fria provningar i enskilda gymnasieämnen.

Nedskärningarna har fått Lärarfacket att i ett öppet brev uppmana Lunds skolpolitiker att stå kvar vid sina vallöften om utveckling och utökningar inom förskola och skola. Lärarförbundets ordförande Ulla Adelsten skriver i brevet att politikerna istället bör se "kostnaderna för skolan som livslånga investeringar". Lärarförbundet menar på att besparingarna kommer att drabba dem som behöver extra stöd och att det blir omöjligt att bibehålla kvaliteten på utbildningen i Lund.

JL